

ὅτι διὰ νὰ τὴν φέρωμεν εἰς πέρας, εἶνε ἀνάγκη νὰ ματαιώσωμεν τὰ σχέδια τοῦ ἀθλίου ὅστις μᾶς κατασκοπεύει, πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρῶτον ληπτέον μέτρον εἶνε νὰ μεταβάλωμεν τὸ δρομολογίον μας.

— Ἡ μεταβολὴ τοῦ δρομολογίου θὰ ἐπαυξήσῃ ἀπλῶς τὰς δυσχερείας, ἀπήντησεν ὁ ἱατρός, διότι τὸ ἀποφασισθὲν ἤδη εἶνε τὸ συντομώτερον. Ἄν δὲ εἶνε δύσκολον νὰ φθάσωμεν εἰς τρεῖς μῆνας εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν διὰ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ, θὰ εἶνε ὅλως ἀδύνατον νὰ φθάσωμεν διὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ἢ τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, καθόσον καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἐκ τῶν δύο τούτων ὁδῶν θ' ἀπαιτήσῃ κατ' ἀνάγκην πλοῦν πέντε ἢ ἕξ μηνῶν.

— Ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς δυναμένη νὰ συντομεύσῃ τὸν πλοῦν ἀντὶ νὰ τὸν παρατείνῃ, καὶ ὅπου θὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ συναντήσωμεν τὸν Τούδωρ Βράιου, εἶπεν ὁ Ἔρικ χωρὶς νὰ συγκινηθῇ ἐκ τῆς ἐνοστάσεως.

— Ἄλλη ὁδὸς; ὑπέλαθεν ὁ Σβαρμεγκρόνα. Σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν τὴν γνωρίζω· ἐκτὸς ἂν ἐννοεῖς τὴν διὰ τοῦ Παναμᾶ ὁδόν!... Ἄλλὰ καθόσον εἰξεύρω, αὐτὴ δὲν εἶνε ἀκόμη πλευστὴ καὶ δὲν θὰ εἶνε πρὶν παρέλθουσι πολλὰ ἔτη!

— Δὲν ἐννοῶ οὔτε τὴν ὁδὸν τοῦ Παναμᾶ οὔτε τὴν τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου, οὔτε τὴν τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, ὑπέλαθεν ὁ νεαρὸς κυβερνήτης τῆς Ἀλάσκα. Ἡ ὁδὸς περὶ ἧς ὁμιλῶ, ἡ μόνη δὲ ἧς δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν μετὰ τρεῖς μῆνας εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, εἶνε ὁ Παγωμένος Ὠκεανός, ὁ βορειοδυτικὸς πόρος!

Μεθ' ὅ, ἰδὼν τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ ἐκπληκτοὺς ἐκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου τούτου συμπεράσματος ὁ Ἔρικ ἀνέπτυξεν αὐτό.

— Ὁ βορειοδυτικὸς πόρος δὲν εἶνε πλέον σήμερον ὅ,τι ἦτο ἄλλοτε, ἐξηκολούθησεν, ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῶν θαλασσοπόρων. Εἶνε ὁδὸς διαλείπουσα—διότι ἕκαστον ἔτος μένει ἀνοικτὴ μόνον ὀκτῶ ἢ δέκα ἐβδομάδας—ἀλλ' ἐντελῶς γνωστὴ τώρα, κεχαραγμένη ἐπὶ ἐξαιρέτων χαρτῶν, καὶ συχνάζομένη ὑπὸ ἑκατοντάδων φαλαιναλιευτικῶν πλοίων. Ὁμολογῶ ὅτι σπανίως οἱ ναυτιλλόμενοι ἐκλέγουσιν αὐτὴν ὅπως μεταβῶσι διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. Οἱ πλείστοι ἐξ ὧν προσπελάζουσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ ἐν ἢ ἄλλο μέρος δὲν διαπλέουσι αὐτὴν ὁλόκληρον. Δυνατὸν μάλιστα, ἂν αἱ περιστάσεις δὲν φανῶσιν εἰς ἡμᾶς εὐνοϊκαί, νὰ εὕρωμεν αὐτὴν κλειστὴν, ἢ νὰ μὴ εὕρωμεν αὐτὴν ἀνοικτὴν ἀκριβῶς τὴν ὥραν καθ' ἣν θὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ εἶνε ἀνοικτὴ! Αὐτὸ πλέον εἶνε ζήτημα τύχης! Ἀλλὰ λέγω ὅτι ἔχομεν πολλοὺς λόγους νὰ ἐπιτύχωμεν τὸν σκοπὸν μας διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ἐν ᾧ δὲν ἔχομεν οὐδένα νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῶν ἄλλων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ καθήκον ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐντολὴν ἣν ἐλάβομεν

παρὰ τῶν ὀργανωτῶν τῆς ἀποστολῆς καὶ κατὰ τὴν ὑποχρέωσιν ἣν ἔχομεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἀπαιτεῖ νὰ προσφύγωμεν εἰς τὸ μόνον μέσον τὰ ὁποῖον μᾶς μένει διὰ νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν. Σύνθηες πλοῖον, ἐξηρτυμένον πρὸς διάπλου τῶν τροπικῶν θαλασσῶν, δυνατὸν νὰ ἐδίσταζε πρὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ἀλλὰ πλοῖον ὡς ἡ Ἀλάσκα ἐφοπλισθὲν ἀκριβῶς πρὸς περίπλου τῶν πολικῶν θαλασσῶν δὲν δύναται νὰ διστάσῃ. Τὸ κατ' ἐμέ, δηλῶ ὅτι πιθανὸν νὰ ἐπιστρέψω εἰς Στοκόλμην χωρὶς νὰ ἔχω ἐπανεύρη τὸν Νόρδενσκιολδ!... ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιστρέψω εἰμὴ ἀφ' οὗ ἐπιχειρήσω πᾶν ὅ,τι εἶνε δυνατὸν ὅπως τὸν ἀνεύρω!

[Ἔπεται συνέχεια.]

Ἡ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Αἱ κυριαὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

[Συνεχίει· ἴδε σελ. 348.]

Τὸ πάθος τοῦτο, τὸ διαυλακοῦν τὸ πρόσωπον καὶ καθιστῶν αὐτὸ γελοῖον συνάμα καὶ εἰδεχθές, εἶναι λίαν ἀλγεινόν, καὶ ἡ μὲν ἐπιμονὴ αὐτοῦ εἶναι ἀνένδοτος, ἡ δὲ πρόδοσις τοσοῦτον βραδεία, ὥστε φαίνεται ἀνεπαίσθητος. Οὐδαμῶς εὐσπλαγχνούμενον τὸν πάσχοντα, φονεῖ αὐτὸν βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ ἔτη πολλὰ. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἐμελέτων τὴν Σαλπेत्रιέρ,¹⁾ ἐγνώρισα γυναῖκα διακρινομένην ἐν τῷ τμήματι τῶν καρκίνων, ἣτο δὲ ζωνρὰ καὶ κατὰ τι ἀνήσυχος, ἀδιαλείπτως ὁμιλοῦσα καὶ ἔχουσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐν σχήματι σβεσθηρός, παμμέγεθες χάρτινον κάλυμμα περιβεβλημένον διὰ κυανοῦ ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουπτεν ἐντελῶς τὸ πρόσωπόν της. Οὐδέποτε ἐκατοπτρίζετο, καθότι ἀπετροπιάζετο τὴν ἰδίαν ὄψιν. Ἠθέλησα νὰ τὴν ἰδῶ καὶ σχεδὸν μετενόησα. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διήρχετο πλησίον μου ἐν τῷ διαδρόμῳ τῆς αἰθούσης τῆς Ἁγίας Καικίλης ἤγγισα διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κορυφὴν τοῦ χάρτινου καλύμματος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ τὴν ἀποκαλύψω. Μὲ ὕβρισε καὶ μὲ ἐλάκτισεν, ἀλλ' ὅμως τὴν εἶδον. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο μία πληγὴ ὅπου διεκρίνοντο μόνον οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὀφθαλμοί. Ἡ φαγέδαινα εἶχε καταφάγει τὰ χεῖλη, τὰς παρειάς, τὰ βλέφαρα καὶ τὴν ρίνα. Ἐλέγετο δὲ ἐν τῷ καταστήματι, ὅτι ὠνομάζετο Μήδεια καὶ ὅτι διετέλεσεν ὡς ὑποκρίτρια εἰς μικρὸν τι θέατρον, λίαν εὐειδῆς οὖσα καὶ ἐπιζήτητος καὶ διαχούσα βίον ἀκόλαστον.

Πάντα ταῦτα ἦσαν ψευδῆ, ἦτο δὲ ἀπλῶς μιλτοουργός, ὀνόματι Βικτωρία Μεδέζ χήρα Λερεβιράν, γεννηθεῖσα τῷ 1799 καὶ παραληφθεῖ-

¹⁾ Salpêtrière, μέγα ἄστυον γυναικῶν φρενοπαθῶν ἐν Παρισίοις.

σα διὰ τὸ ἐπάναγκες εἰς τὴν Σαλπेत्रιέρ τῷ 1853. Ἦτο δὲ τότε ἤδη εἰδεχθῆς τὴν ὄψιν καὶ κατὰ τὸ ἤμισυ διαβεβρωμένη καὶ ἀπεβίωσε μόλις τῷ 1871 εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ θανάτου της, αἱ κάτω σιαγόνες ἀπεσπάρθησαν καὶ ἐφάνθησαν αἱ κοιλότητες τοῦ λάρυγγος. Τὴν ἀνέπαυσε δὲ νομίζετε ἡ φαγέ-δαινα; Οὐδόλως, ἀλλ' ἡ περιπνευμονία. Ἀνέφερα τὸ παράδειγμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν, διὰ ν' ἀποδείξω τὸν χαρακτήρα τῆς νόσου καὶ τὴν ἀδυσώπητον αὐτῆς βραδύτητα.

Ἐνίοτε ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶναι ταχύτερα, ἀλλὰ τότε φαίνεται ἐπιπολαίως προσβάλλουσα τὸ δέρμα μόνον καὶ εὐλαβουμένη τῶν μυῶν καὶ τῶν ὀστέων. Ἐκεῖ ἴσταται ὀρθία μία τῶν ἀρρώστων· λέγουσιν ὅτι ἐθεραπεύθη, ἀλλὰ πῶς ἦτο ἄρα γε πρὶν θεραπευθῆ; Τὸ πρόσωπόν της φαίνεται ἐξ ὑπερύθρου βερονικείου, στυλπνὸν καὶ πολλαχού κεκαλυμμένον διὰ λεπιδῶν πυκνῶν καὶ τεφρῶν, ὡς αἱ λεπίδες τεθνεώτων ἰχθύος· ἡ ρίς κλίνει πρὸς τὰ κάτω, τὰ χεῖλη εἶναι συνεσταλμένα, ὡσεὶ τὸ πρόσωπον περιείχετο ἐντὸς ἐπιδερμίδος ὑπὲρ τὸ δέον στενῆς. Αἱ ὀφρῦς ἔπεσαν, ἡ κόμη εἶναι ἀραιὰ καὶ στερεῖται στυλπνότητος, ὁ λαιμός εἶναι ἠυλακωμένος, ὁ εἰς τῶν ὀφθαλμῶν καλύπτεται ὑπὸ γαλακτώδους φακοῦ. Ἡ ἐπιδερμὶς σχηματισθεῖσα ἐκ νέου μετὰ τὴν ἐκδοράν, ἐντελῶς ἐνέφραξε τὴν ὀπὴν τῶν ὠτων, ὧν οἱ λοβοὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἡ δυστυχῆς ἀκούει ὀπισθοῦν καὶ δύναται ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῇ ἐρωτήσεις, δὲ στερεῖται δὲ νοημοσύνης καὶ λέγει ὅτι χαίρει διότι εἶναι εἰς τόσον καλὴν κατάστασιν. Περιέρχεται τὴν οἰκίαν καὶ ἴσως πολλαὶ τῶν ἀρρώστων, ὧν ἡ κεφαλὴ εἶναι διὰ πανίων ἐπιδεδεμένη, θεωροῦσιν αὐτὴν εὐτυχῆ καὶ φθονοῦσι τὴν τύχην της, ἥτις εἶναι νὰ μείνῃ ἀποτρόπαιος.

Ἐπὶ χαμηλῆς κλίνης βλέπω κοράσιον 13 περιπίου ἐτῶν· τὸ πρόσωπόν της, τὸ ὁποῖον παραμορφώνει ἡ ἐξόγκωσις τῶν σιαγόνων, ἔχει ὄψιν ἰαπωνικὴν, ἣν δὲν διαψεύδει ἡ ζωηρότης τῶν ὀφθαλμῶν οὐδὲ ἡ κόμη κινεζικῶ τῷ τρόπῳ ἀναστροφῆς ἐκτενισμένη. Ἡ ἔκφρασις ἐμφαίνει νοημοσύνην, ἡ ὀμιλία εἶναι ζωηρά, τὸ μεῖδιμα γλυκὺ καὶ εὐγνώμον. Ὑπτία, ἀκίνητος καὶ σχεδὸν ἐπιφανείαν μόνον παρουσιάζουσα, ἔχει τὴν χρῆσιν μόνης τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, ἥτις κινεῖται εἰς τὸ ἄκρον ἰσχυροῦ βραχίονος, οὗ ἡ σὰρξ εἶναι χαῦνος καὶ τὸ δέρμα κιτρινωπόν. Ἡ ἔλλειψις τῆς φωσφορικής ἀσβέστου κατέστησε τὰ ὀστά πηγματώδη καὶ σχεδὸν δύνανται αἱ κνήμαὶ νὰ δεθῶσιν ὡς κάλοι. Ὁ δεξιὸς βραχίον τοσοῦτον ἐξέκλινεν εἰς τὰς ἀρθρώσεις, ὥστε οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς εἶναι ἀπεστραμμένοι. Ἡ ζωὴ φαίνεται καταφυγοῦσα ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ παραιτήσασα

τὸ σῶμα ἐκεῖνο, τὸ χημικῶς τοσοῦτον κακῶς συντεθειμένον. Ὑπεράνω τοῦ ἀσθενοῦς τούτου πτώματος, ἐγκέφαλος σκεπτόμενος, ὅστις δὲν φαίνεται ἀπορῶν ἐπὶ τῇ συνδέσει αὐτοῦ μετὰ τοῦ θανάτου. Ἡ κόρη αὕτη δὲν πάσχει, ἀλλ' ἀποθνήσκει ὁμως, οὐδεμίαν ἔχουσα τούτου προλήθησιν. Ἐντὸς μικροῦ, ἡ ψυχὴ θέλει ἐγκαταλείψει τὴν ἀτελεῖ ταύτην ὕλην καὶ ἡ δυστυχῆς μικρὰ θέλει ἐλευθερωθῆ. Πλησίον αὐτῆς καὶ ὡς μετ' ἀπορίας ἀτενίζον αὐτήν, ζῶν τι ὀγκῶδες κήθηται ἐπὶ ἀνακλίντρον ἔχοντος σανίδιον, ἐμποδίζον αὐτὸ νὰ ἐγερεθῆ, εἶναι ἄρα γε γυνή; Ναί, καθότι ὁμιλεῖ. Οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες της, ἐκ μαλακῆς οὐσίας εἶναι ἀντιστρόφως ἀνεστραμμένοι διὰ συστολῆς προγενεστέρως τῆς γεννήσεως, ἡ γλῶσσα, μεγάλη καὶ σαρκώδης, ἐξέρχεται τοῦ στόματος καὶ κρέμαται ἐπὶ παχέων χειλέων. Τὸ πελιδνόν καὶ ἐξωγκωμένον πρόσωπον ἀσχημαίνεται ὑπὸ ὀφθαλμῶν ἐξεχόντων καὶ στρογγυλῶν, περιστρεφομένων ὡς ἔτυχεν. Ἡ ὀμιλία εἶναι ἀσαφῆς καὶ οἰονεὶ κτηνώδης. Ὁ νοῦς δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐξημβλυμένος, ἀλλὰ διανοίγεται καὶ ἐννοεῖ. Τὸ ἐμβρουειδὲς τοῦτο πλάσμα, τὸ ἀναμιμνήσκον τὰ ἀπαγῆ μαλάκια, τὰ ὁποῖα κυλίουσι τὰ κύματα, τὸ μὴ δυνάμενον νὰ περιπατήσῃ, οὐδὲ νὰ ἐπιβλέπῃ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ λειτουργίας εἶναι τὴν σήμερον 36 ἐτῶν, κατῳρώσθη δὲ νὰ λάβῃ θρησκευτικὴν τινα διδασκαλίαν καὶ μετέλαβεν ἤδη τὸ πρῶτον τῆς θείας κοινωνίας.

Ἡ ἔλεφαντίασις δὲν εἶναι σπανία ἐν τῇ ὁδῷ Λουρμέλ. Τὸ φοβερόν τοῦτο πάθος, τὸ ἐξομοιοῦν τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ τοῦ ἐλέφαντος, προσβάλλει σχεδὸν πάντοτε τοὺς πόδας. Ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἵνα θεραπευθῶσιν αὐτοῦ οἱ Φαραῶ, ἐλούοντο εἰς ἀνθρώπινον αἶμα. Ὁ Παρακέλσης, ἦτον ἀπάνθρωπος, παραγγέλλει ρευστὸν χρυσόν καὶ διάλυσιν μαργαριτῶν. Ἀγνοεῖται ἐν Πολγοθᾶ, ἂν ἡ τοιαύτη θεραπεία εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Γραῖά τις κήθηται ἐπὶ τῆς κλίνης της στηρίζουσα τοὺς πόδας ἐπὶ ἔδρας τὴν ἐρωτᾷ διατὶ δὲν κατακλίνεται; μοὶ ἀπαντᾷ. «Εἶμαι ἀσθματικὴ καὶ πνίγομαι ὅταν εἶμαι πλαγιασμένη.» Ἀποκαλύπτει τὰς κνήμας της, ἃς λυμαίνεται ἡ ἔλεφαντίασις· τὸ δέρμα εἶναι παχὺ, μελανωπὸν καὶ λεπιδῶδες. Οἱ ἴστοι εἶναι ἐξωδημένοι, οἱ ἀστράγαλοι ἐξηφανίσθησαν ἐν τῇ τῶν σαρκῶν ἐξογκώσει, τοῦ δὲ ποδὸς τὸ οἰδημα εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νομίζει τις ὅτι θὰ διαρραγῆ. Ὅπως ἐλαττωθῆ ἡ ἐντασις τῆς ἔλεφαντιάσεως, ἡ πάσχουσα ἔπρεπε νὰ κεῖται ἐπὶ προσκλινοῦς ἐπιπέδου, μικρὸν τι ἀνυψούσης τὰς κνήμας, ἀλλὰ πάλιν ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ ἄσθμα νὰ πιεζῇ τὰς πνεύμονας, ἀνάγκη νὰ ἴσταται ὀρθία ἢ τοῦλάχιστον οὕτως, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ ἄνω σῶμα ἀνωρθωμένον. Πρόβλημα ἄλυτον καὶ ὄντως ἀνηλεές· αἱ δύο βάσανοι συνδυάζονται, ἡ δὲ ἄρ-

ρωστος δὲν δύναται ν' ἀνακουφίσῃ τὴν μίαν εἰμὴ ἐπιβαρύνουσα τὴν ἑτέραν. Πολλὰ δὲ ὑπάρχουσι τοιαῦτα ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ ὁσάκις ἐν τῷ ὕπνῳ τὸ σῶμα αὐτομάτως καταπίπτῃ, ἀφρηνοῦσι κρᾶζουσαι. «Ἀέρα! ἀέρα!»

Στηριζομένη ἐπὶ σωροῦ προσκεφαλαίων βλέπω νεαρὰν γυναῖκα ἔχουσαν νεκρῶν ὠχρότητα, ἣτις ἀσφραίνεται φιάλην ὕδατος τῆς Καλωνίας καὶ σείει τὴν κεφαλὴν ἐν ἀθυμίᾳ. Τὴν πλησιάζω καὶ μετὰ δυσκολίας μένω ἐγγύς. Τὴν ἐρωτῶ· «Διατί ἀσφραίνεσθε τὴν φιάλην ταύτην; φοβεῖσθε μήπως λιποθυμήσητε;» Ἐλαφρὸν ἐρύθημα καλύπτει τὰς παρεῖας τῆς, μὲ ἀποκρίνεται· «Ναὶ κύριε.» Ἄλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀκριβές. Προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἰδίαν ὁσμὴν καὶ ἀποτυγχάνει. Διετέλεσεν ἄλλοτε ἐργάτις, εἰς τοὺς καπνοῦς, πεσοῦσα δὲ ἔκ τινος παραθύρου τοῦ δευτέρου πατώματος, ἔθραυσε τὴν δεξιάν τῆς κνήμην. Τὸ κάταγμα ἦτο πολύπλοκον καὶ ἐπήνεγκεν τὴν ἔκκοπὴν τοῦ ποδός. Ἄγνοῶ τί μετὰ ταῦτα συνέβη, ἀλλὰ λυποῦμαι διότι ἡ δυστυχὴς δὲν ἐφρονεῦθη πίπτουσα. Ἡ ἔκκοπις κνήμη προσεβλήθη ὑπὸ καρκίνου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ ἰσχίου. Ὁ μηρὸς αὐτῆς λευκὸς καὶ ὑπέρογκος, ὁμοιάζει πρὸς σάκκον πλήρη ἀλεύρου· τὸ δῆμα διερράγη ὡς ἐκ τῆς διαστολῆς τῶν ἀποσυνθετιμένων ἰσθῶν καὶ ἀναδίδει ναυτιώδη σαπρίας ὁσμὴν. Ὅσάκις ἡ ἀφόρητος δυσωδία ἀνέρχεται μέχρι αὐτῆς, λαμβάνει τὴν φιάλην καὶ ἀπελπιίζεται. Τὴν παρετήρουν ἐνῶ ἡλλάσσοντο οἱ ἐπίδεςμοι καὶ αὐτὴ δακρύουσα ἐθεώρει τὴν κνήμην τῆς, ἣτις οὐδέποτε πλέον θέλει χρησιμεύσει αὐτῇ, ἄκοντός μου δὲ ἀνεκुकλεῖτο ἐν τῇ κνήμῃ τὸ ἄσμα τῆς Ἰουδαίας «Εἶμαι νέα καὶ ἀγαπῶ τὴν ζωὴν!» Ἐπανελθὼν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν ἀνεζήτησα ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ τὴν νεαρὰν ἐργάτιδα, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδον. Εὐρίσκεται ἤδη ἀλλαχοῦ, ἐν τόπῳ ἔνθα ὀδύνη δὲν ὑπάρχει, ἔνθα δὲ βεβαίως ἐξηγεῖται ὁ λόγος, δι' ὃν τοσαύτας ὑφίσταμεθα ἐπὶ τῆς γῆς ἀλγηδόνες. Τὸ πρῶτ' αὐτῆς 22 Ἀπριλίου, μία τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ τὴν ἠρώτησεν ἐὰν ἠθελεν ἀρτολάγανον ὡς ἐπιδόριον· μειδιῶσα ἀπεκρίθη· «Θέλω δύο». Αἴφνης ἀνέκραξε· «Κάτι φεύγει!» Τρέχουσι πρὸς αὐτὴν τὸ αἷμα ἔρρεε κρουνηδόν. Ἴνα καταστείλωσι ταχύτερον τὴν αἱμορραγίαν, ἔκοψαν τοὺς ἐπίδεςμους. Ἡ ταλαίπωρος ἔκλινε τὴν κεφαλὴν, ὡς τι τετραυματισμένον πτηνόν· τὰ ἄχροα χεῖλη τῆς ἦσαν ἄφωνα, τὸ βλέμμα ἐστρέφετο πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναζητοῦν τὴν τῶν ἐλπίδων συντέλειαν, τὸ σῶμα ἐφάνη χανούμενον καὶ τέλος κατέπεσεν. Ὁ καρκίνος εἶχε προσβάλει τὴν μηρικὴν ἀρτηρίαν, ἐντὸς δύο δὲ μόλις λεπτῶν, ἡ ψυχὴ ἐλευθερωθεῖσα ἀπέστη.

Ἡ θέσις, ἣν ἐγκατέλιπε δὲν ἐπρόφθασε νὰ

κρυσθῇ. Ἀνακαλύπτω ἐν αὐτῇ φάσμα. Ἐνθυμῆσθε τὰ παραμύθια; «Ἦτο μίαν φορὰν μία γρηᾷ, τόσοσὸν πολὺ γρηᾷ, ὥστε ἡ μύτη τῆς ἤγγιζε τὸ πηγούνι τῆς.» Εὐρίσκεται ἐκεῖ ἐν Γολγοθᾷ, συνησπερωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς, ἐφ' ἧς πάντοτε κάθηται, διότι δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἄλλην θέσιν, ὁμοίαν πρὸς τὰς μομίας ἐκεῖνας τῶν Ἰγκάδων, ἃς ἀνευρίσκουσιν ἐντὸς ἀμφορέων. Ἡ ἀγκύλωσις προσέβαλε τὰς κάτω ἀρθρώσεις καὶ τὴν συνέκαμψεν εἰς τρία. Κατὰ μῆκος τῶν ἀσάρκων βραχιόνων τῆς καρκινώδεις κηλίδες εἶναι διεσπαρμέναι ἐπὶ τοῦ ἐρρυτιδωμένου δέρματος. Εἶναι δὲ Βρετανὴ ἐκ τῆς μεταξὺ Ἰοσσελέν καὶ Πλοερμὲλ χώρας, πολλάκις βεβαίως παίξασα ἐν τῇ παιδικῇ τῆς ἡλικίᾳ, παρὰ τὴν λίμνην τοῦ Δουκὸς καὶ ὑπὸ τὰς δρυὸς τοῦ δάσους Λαμβοᾶ, ὅπου ἐπολέμησαν ποτὲ οἱ Τριάκοντα. Τὴν σήμερον εἶναι ἀπεξηραμένον Ἰνδαλμα· νομίζει τις ὅτι τὸ αἷμα ἔπαυσε κυκλοφοροῦν καὶ ἀφίνει τὰς σάρκας νὰ φθίνωσιν ἐξ ἀτροφίας. Ἡ φωνὴ τῆς εἶναι τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε φαίνεται ὡς ἡ φωνὴ ἐγγαστριμύθου ὀπισθεν αὐλαίας ὁμιλοῦντος. Λέγει δέ· «Θέλω νὰ καπνίσω σαράντα χρόνια καπνίζω καὶ αἰσθάνομαι πολὺ τὴν στέρησιν τοῦ καπνοῦ.» Ὅσάκις ὁ καιρὸς εἶναι καλὸς καὶ ὁ ἥλιος θερμαίνει τὸν κῆπον, ὁ κατεσκληκὸς οὗτος σκελετὸς τίθεται ἐπὶ ἀνακλίντρον, τὸ ὁποῖον κυλιέται εἰς τὸ ὑπαιθρον· τότε δὲ ἡ γραῖα καπνίζει ἡσύχως καμμύουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ρεμβάζει βλέπουσα ἴσως ἐν τῇ καταλαμβανοῦσῃ αὐτὴν νάρκῃ, τὰς μακροκόμους τῆς Βρετανίας νεανίδας καὶ τοὺς νεανίας, οἵτινες ἴσταντο πρὸ τοῦ παραθύρου τῆς, καὶ ἀναπολοῦσα τὸ ἄσμα τῆς ὀρεσιβίου ἀηδόνος, τῆς ἐρωτικῆς ἀηδόνος τὸ νυμφικὸν ἄσμα, τὸ ὁποῖον νέα οὔσα καὶ ἀνηθρά, ἤκουσε ποτὲ μὲ πάλλουσαν καρδίαν.

Παραμεινωμένη προσέτι πλησίον τῆς τελευταίας ταύτης κλίνης, Ἡ κατέχουσα αὐτὴν δὲν θὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς εἰμὴ μόνον ἵνα ἀναπαυθῇ ἐν τῇ αἰωνιότητι· εἶναι πρεσβυτὶς βεβαίως ἄλλοτε εὐειδής, νῦν δὲ λιαν καθαρὰ. Ὑπὸ τὴν καλύπτραν φαίνεται ἐν τάξει ἡ χιονόλευκος κόμη. Καὶ ἐκείνη κοιμάται καθημένη, οὐχὶ ὡς ἀσθματικὴ, ἀλλὰ διότι τὸ βάρος τοῦ καρκίνου τὴν πιέζει ὅταν κατὰκηται ὑπτία. Ἀποκαλύπτει τὸν θώρακα αὐτῆς, τὸ ἐπίπεδον στῆθός τῆς ἀνωμαλίζουσι καρκινώδεις ἀδένες καθιστῶντες αὐτὸ ὅμοιον πρὸς ἐξέχοντα χάρτην ὀροσειρᾶς. Ἡ ἐξαγωγή αὐτῶν εἶναι ἀδύνατος, καθόσον ἀπὸ τῶν κλειδῶν μέχρι τῶν ψευδῶν πλευρῶν σχηματίζεται θώραξ ἐκ καστανῶν ὑποπελίδων ὄζων. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ τρέφει ἀπατηλὰς ἐλπίδας. Τὸ βλέμμα αὐτῆς ἔχει ἔκφρασιν ἀλγεινὴν, ὡς νὰ ἐπανελάμβανε τὸ τοῦ Σατωβριάνδου: «Ἀθυμῶ διότι διαρκῶ!» Ἄλλ' ἐκείνη δὲν διήρκεσε πολὺ. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου, τὸ σῶμά τῆς ἀπεκοι-

μήθη τὸν αἰώνιον ὕπνον· τὴν μετέφερον εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον καὶ ταχέως ἠτοίμασαν τὴν κλίνην τῆς, ὅπως δεχθῆ ἄρρωστον, ἧς τὸ πρόσωπον σχεδὸν ἤδη κατεστράφη.

Μὴ ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἐδεινοποίησα τὰ πράγματα, ἀπεναντίας ἐμετρίασα αὐτά, ἀποφυγῶν νὰ περιγράψω ὅσα εἶδον. Ὑπάρχουσι μορφαί, ἅς δὲν ἀπεκάλυψα πληγαί, ὧν ἐκουσίως ἀπέστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀδύνατον νὰ φαντασθῆ τις πόσον αἱ γυναῖκες αὐταὶ πάσχουσιν ἐκ τῶν ἀνιάτων ἐκείνων νοσημάτων. Ὅπισθεν τῶν λευκῶν παραπετασμάτων, ἀκούονται οἰμωγαὶ ὑπόκοφοι. Ἐνίοτε τὴν νύκτα, κραυγὴ τις διακόπτει τὴν σιγὴν τοῦ ὑπνωτηρίου· τὸ ἄγριον θηρίον δάκνει μίαν τῶν ἀρρώστων καὶ ἀποσπᾷ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Αἱ κυραὶ τοῦ Γολγοθᾶ μένουσιν ἐγγύς, οὐδ' ἔχουσιν ἀνάγκην δευτέρας προσκλήσεως, ὅπως παράσχωσι τὴν συνδρομὴν τῶν. Γινώσκουσι δέ, ὡς τινες πολυτερεῖοι ἰατροί, νὰ δίδωσι καταλλήλως τὴν ὑδροχλωρικὴν μορφίνην καὶ ἔμαθον ἐπίσης τὴν τέχνην τῶν ὑποδορίων ἐνέσεων. Εἰς τὰ ἀνιάτα ταῦτα νοσήματα, τὰ ὅποια δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τινα τῆς φύσεως ἀποπλάνησιν, ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἐπιδεικνύῃ μεγίστην συμπάθειαν· ἢ τῶν λόγων φιλοφροσύνη ἀνακουφίζει ἐκείνους, οὓς δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὰ φάρμακα. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὰς νοσοῦσας μᾶλλον ἢ ἐπὶ τὴν νόσον, ἐπιδαψιλεύων αὐταῖς πᾶσαν παραμυθίαν καὶ περιθαλψίν καὶ ἐμψύχωσιν. Αἱ κυραὶ τοῦ Γολγοθᾶ γινώσκουσαι τοῦτο, ἡσυχάζουσι τὰς ἀλγούσας καὶ ἀποκοιμίζουσιν αὐτάς διὰ λόγων παραμυθητικῶν, κατευνάζουσι τὰς ἀνασχετούσας ἐπὶ τῷ μεγέθει τῶν ἰδίων ἀλγηδόνων καὶ γονυπετοῦσαι παρὰ τὰς κλινὰς, προσεύχονται καὶ ἐπαναφέρουσιν οὕτω τὴν ἐλπίδα εἰς τὰς μᾶλλον ἀπεγνωσμένας ψυχάς.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ

BIBΛΙΑΚΑ

Ἡ τυπογραφία, κατὰ τινα Ἰταλὸν φιλόβιβλον, εἶναι ἀρχαιότερα παρ' ὅσον κοινῶς πιστεύεται, διότι πολὺ πρὸ τοῦ Γουτεμβέργ ἐτυπώθη διὰ κινήτων τυπογραφικῶν χαρακτήρων βιβλίον ἐπιγραφόμενον «*Speculum humanae salvationis*», οὗτινος ἀντίτυπον εὑρίσκεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων καὶ ἀλλαχοῦ. Ὁ κ. Βερνάρδ, συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς τυπογραφίας, ἀναφέρει ὅτι τὸ εἰρημένον *Speculum* ἐτυπώθη πολὺ πρὸ τοῦ 1461 ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐν μέρει μὲν διὰ ξυλίνων, καὶ ἐν μέρει διὰ κινήτων χαρακτήρων, καὶ ὅτι εἶναι ἀρχαιότερον τῶν ὑπὸ τοῦ Λαυρεντίου Κόστερ καὶ Γουτεμβεργίου ἐκτυπωθέν-

των βιβλίων. Ἄλλως δὲ οἱ Ἰταλοὶ ἐπιμένουσιν ὅτι πολὺ πρὸ ἐκείνων ἡ τυπογραφικὴ τέχνη εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ὑπὸ τοῦ Παμφίλου Καστάλδῃ εἰς Φέλτρε.

Τὰ παλαιότυπα, ἧτοι τὰ πρὸ τοῦ 1500 ἐκτυπωθέντα βιβλία ὀνομάζονται *incunabula*, (γαλλ. *incunables*, γερμ. *Inkunabel*), διὰ λέξεως λατινικῆς σημαίνουσης τὰ σπάργανα καὶ μεγίστην ἀποδίδουσιν αὐτοῖς ἀξίαν οἱ φιλόβιβλοι. Τὸ σπανιώτατον, κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς, βιβλίον εἶναι τὸ *Monte Santo di Dio* ὑπὸ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ Σιένης ἐκτυπωθὲν ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1477, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ πρῶτον μὲ εἰκόνας Ἰταλικὸν βιβλίον. Τούτου ἐν καὶ μόνον ἀντίτυπον εὑρίσκεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Τουρίνου.

Μεταξὺ τῶν σπανίων τούτων βιβλίων εἰσὶ καὶ δεκαεξὶ Ἑλληνικά, ὧν τὰ πλεῖστα ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μετὰ Λατινικῶν σημειώσεων.

Πρῶτον βιβλίον Ἑλληνικὸν εἶναι, ὡς γνωστόν, ἡ *Γραμματικὴ Κωσταρτίου* τοῦ Λασκάρως τυπωθεῖσα τῷ 1476 ἐν Μιλάνῳ παρὰ Δημητρίου τοῦ Κρητῶς (τοῦ καὶ Δαμιλᾶ ἢ Μεδιολανέως ἐπονομαζομένου). Ταύτης ἀντίτυπον ἐπωλήθη τῷ 1850 ἐν Παρισίοις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ βιβλιογράφου Brunet ἀντὶ φράγκων 1200. Καὶ νῦν δέ, ὡς σημειοῦται ὁ Λεγρᾶνδ, τὰ σπανιώτατα ἀντίτυπα αὐτοῦ πωλοῦνται εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἀπὸ 1000 μέχρι 1200 φράγκων.

Μετὰ τὴν γραμματικὴν τοῦ Λασκάρως ἐτυπώθησαν ἐν Βενετίᾳ ἐν ἔτει 1484 τὰ *Ἐρωτήματα* τοῦ Χρυσολωρᾶ, ἡ ὑπὸ Λαονίκου τοῦ Κρητῶς ἔκδοσις τῆς Ὀμήρου *Βατραχομομαχίας* (1486) καὶ ἡ τῷ αὐτῷ ἔτει γενομένη δευτέρα ἔκδοσις τοῦ Ψαλτηρίου ὑπὸ Γεωργίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Κρητῶς. Ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ ψαλτηρίου ἐγένετο ἐν Μεδιολάνοις τῷ 1481 ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Ἰωάννου τοῦ Πλακεντίου.

Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἐκτὸς τῆς Ἐπτανήσου ἐκδοθέντων βιβλίων ὑποθέτω ὅτι τὸ πρῶτον εἶναι βιβλιάριον, ἐκ 37 σελίδων, εἰς μικρὸν ὄγδον σχῆμα, οὗτινος ἀντίτυπον εὑρίσκεται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς, ἔχον τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν ἐν τῇ προμετωπίδι:

Προσωρινὸν πολιτεῦμα τῆς Ἑλλάδος ἐν Κορίνθῳ αὐακβ'. Α'. ἔτος τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἐν τῇ Ἐθνικῇ τυπογραφίᾳ. Τὰ δὲ πρῶτα ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ μου πατρίδι Σύρῳ τυπωθέντα βιβλία εἶναι τὰ ἑξῆς·

Διδασκαλία περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ σπονδαίου μεταφρασθεῖσαι ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀρόσου Μανσόλα καὶ ἀφιερωθεῖσαι τῷ ἀειμνήστῳ Ἀσιγγί τῷ Βρετανῷ. Ἐν Ἐρμουπόλει, 1829; εἰς 120ν σελ. 80 καὶ «*Φαῖδρα, τραγωδία ὑπὸ Ρακίον μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ**** [Δ. Μουρούζη]. Ἐν Σύρῳ 1829.